

Çağrı Sonlandırma Ücretleri Kıyaslama Raporu

Kamuoyu görüşlerini içeren BTHK taslak raporu

Ref: 2022-KR-2-V2.0

İçindekiler

1 Giriş	3
2 Önerilen yaklaşım	4
2.1 Adım 1: Kullanılan maliyet standardı	4
2.2 Adım 2: Kıyaslama yaklaşımının kullanılması	4
2.3 Adım 3: Kıyaslanacakların seçimi	4
2.4 Adım 4: Kıyaslanan ücretlerin Türk Lirası'na dönüştürülmesi	5
2.5 Adım 5: Gerek duyulması halinde sonlandırma ücretlerinin yıllık olarak ayarlanması	6
2.6 Piyasa koşullarındaki farklılıklara göre yapılan düzeltmeler – KKTC ile Avrupa	7
2.7 Kamuoyu soruları	8
3 Önümüzdeki üç yıl için önerilen çağrı sonlandırma ücretleri	12
3.1 Düzenleme kuralları	12
3.2 Kamuoyu soruları	14
4 Diğer konular	14
3.1 Tüzük ile uyum	14
3.2 Özel iletişim vergisinin mahsup edilmesi	14

1 Giriş

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) 2011 yılında Elektronik Haberleşme Yasasını çıkarmıştır. 2012 yılında yürürlüğe giren Yasa (6/2012), elektronik haberleşmenin düzenlenmesi için Avrupa Birliği düzenleyici çerçevesine dayanmaktadır. Yasa, bağımsız bir düzenleyici otorite olarak Bilgi Teknolojileri ve Haberleşme Kurumu'nu (BTHK) oluşturmuş ve düzenli olarak piyasa analizleri hazırlamasını şart koşmuştur. BTHK, son birkaç yılda KKTC'deki çeşitli telekomünikasyon pazarlarının incelemelerini gerçekleştirmiştir. Bunlar:

Sabit Şebekede Çağrı Sonlandırma Pazarı, Mart 2014 ve Haziran 2019.

Mobil Çağrı Sonlandırma Pazarı, Mart 2014 ve Haziran 2019.

2014 ve 2019 incelemelerine eşlik edecek mobil ve sabit arama sonlandırma pazarları için sonlandırma ücretlerinin üst sınırları belirlemek için hazırlanan kıyaslama (benchmarking) raporu.

Bu belge, BTHK'nın KKTC'deki **kıyaslama (benchmarking) çalışmasına** ilişkin 2022 yılı için kamuoyu görüşüne açtığı yeni değerlendirmesine gelen paydaş yorumlarını ve Kurumun verdiği cevapları içermektedir. Çağrı sonlandırma pazarlarıyla ilgili üç yeni rapordan biridir. Bunlar:

- Mobil çağrı sonlandırma pazarlarının piyasa analizi;
- Sabit çağrı sonlandırma pazarlarının piyasa analizi; ve
- Önümüzdeki üç yıl için sabit ve mobil çağrı sonlandırma ücretlerine üst sınır belirleyen analiz.

Sabit ve mobil kıyaslama pazarlarına ilişkin hazırladığı iki yeni piyasa analizinde, BTHK şunları belirlemiştir:

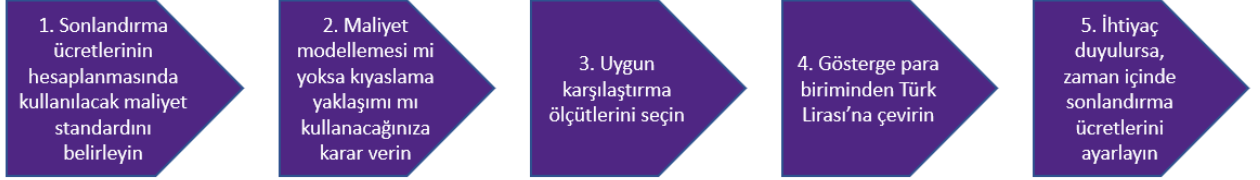
- şu anda üç ayrı sesli çağrı sonlandırma pazarı bulunmaktadır – biri Telekomünikasyon Dairesi'nin sabit şebekesinde sonlanan aramalar için; bir tanesi Turkcell'in mobil şebekesinde sonlanan aramalar için; ve sonuncusu ise Telsim'in mobil şebekesinde sonlanan aramalar için;
- her üç durumda da bu pazarlar öncül düzenlemeye tabidir ve üç şebekenin her birinin operatörü kendi şebekesinde aramaları sonlandırırken EPG'ye sahiptir; ve
- bu nedenle üç operatör de düzenleyici yükümlülüklerine tabi olmalıdır. Özellikle, KKTC'den başlatılan aramalar için her bir sonlandırma şebekesi tarafından alınan çağrı sonlandırma ücreti, maliyet odaklı fiyatlarla sınırlandırılmalıdır.

Bu raporda BTHK, önümüzdeki birkaç yıl için uygulanacak azami ücretlerin belirlenmesine yönelik önerilerini ortaya koymaktadır. Bu üst limitler, tedarik maliyetlerini karşılamak için ayarlanmıştır. Uygulanabilecek herhangi bir devlet vergisi hariç tutulmuştur.

2 Önerilen yaklaşım

Şekil 2.1, BTHK'nın önümüzdeki üç yıl için sabit ve mobil çağrı sonlandırma ücretlerinin üst sınırlarını belirlemeye yönelik önerilen beş aşamalı yaklaşımını göstermektedir.

Şekil 2.1: BTHK'nın çağrı sonlandırma ücretlerinin üst sınırlarını belirlemeye yönelik beş adımlı yaklaşımı

2.1 Adım 1: Kullanılan maliyet standardı

BTHK, sabit ve genel maliyetleri geri almak için herhangi bir kâr marjını hariç tutarak, sonlandırma ücretlerinin üst sınırlarını belirlerken, sonlandırma hizmetinin sağlanmasının uzun vadeli artan maliyetinin geri almasını önermektedir. Bu standart aşağıdaki bulguları içermektedir:

- süreklilik sağlamaktadır. Aynı standart, 2014 ve 2019 yıllarında KKTC'de sonlandırma ücretlerini belirlemek için önceki kıyaslama çalışmalarında kullanılmıştır;
- Avrupa Birliği genelinde kullanılmıştır. Ayrıca dünyanın başka yerlerinde de yaygın olarak kullanılmaktadır; ve
- arayan tarafların aramalar için ödeme yaptığı durumlarda ekonomik verimlilik teşvikleri sağlamaktadır (KKTC'de aramaların ezici çoğunluğu için yapıldığı gibi).

2.2 Adım 2: Kıyaslama yaklaşımının kullanılması

2019 raporunda olduğu gibi, BTHK, sonlandırma ücretlerinin üst sınırlarını belirlemek için bir maliyet modelleme yaklaşımı yerine bir kıyaslama (benchmarking) yaklaşımı kullanmayı önermektedir. KKTC gibi bir mikro devlette BTHK, aşağıdan yukarıya maliyet modellerini oluşturmak ve doğrulamak için gereken önemli maliyetlerden ve zamandan yöntem olarak kaçındığı için kıyaslanmanın orantılı bir yaklaşım olduğunu düşünmektedir.

2.3 Adım 3: Kıyaslanacakların seçimi

BTHK, Şekil 2.2'de belirtildiği gibi 2021 ila 2024 dönemi için Avrupa Komisyonu tarafından belirlenen AB çapındaki sonlandırma ücretlerini referans noktası olarak kullanmayı önermektedir. Çağrı sonlandırma ücretlerine yönelik bu kriterler, 2018'de Avrupa Komisyonu için Axon tarafından geliştirilen aşağıdan yukarıya (bottom-up) LRIC modelinin bulgularına dayanmaktadır. 2021 yılında (EU) 2021/654 Yönetmeliği¹ ile kabul edilmeden önce,

¹ COMMISSION DELEGATED REGULATION (EU) 2021/654 of 18 December 2020 supplementing Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council by setting a single maximum Union-wide mobile voice termination rate and a single maximum Union-wide fixed voice termination rate

BEREC² aracılığıyla Avrupa düzenleyicileri, endüstri birlikleri, hem sabit hem de mobil bireysel operatörler tarafından kapsamlı istişareye tabi tutulmuşlardır. Bunlar artık tüm AB üye ülkelerinde uygulanmaktadır³.

Şekil 2.2 Euro sent/dakika olarak AB çapında sabit ve mobil sonlandırma ücretleri

Dönem	Sabit Sonlandırma Ücreti	Mobil Sonlandırma Ücreti
2021 2. Yarı	0.07	0.70
2022	0.07	0.55
2023	0.07	0.40
2024	0.07	0.20

Kıyaslanan değerlere bakıldığında, sabit sonlandırma ücretinin zaman içinde sabit kaldığı, ancak belirtilen süre boyunca mobil sonlandırma ücretinin %70'in üzerinde bir oranda düştüğü gözlemlenmiştir.

2.4 Adım 4: Kıyaslanan ücretlerin Türk Lirası'na dönüştürülmesi

Bir sonraki adım, BTHK'nın kıyaslanan sonlandırma ücretlerini dakika başına Euro sentten dakika başına Kuruş'a çevirmesidir. Burada üç seçenek bulunmaktadır:

- Euro'dan Türk Lirasına piyasa döviz kurunu kullanarak çevirim yapılması; veya
- KKTC'de yaşam maliyetinin ortalama bir Avrupa ülkesinden önemli ölçüde düşük olduğu gerçeğini dikkate alarak piyasa döviz kurunu ayarlayan satın alma gücü paritesi (SAGP- PPP) döviz kurunu kullanmak; veya
- Piyasa döviz kuruna, yerel olarak oluşan, esas olarak işletme maliyetleri yerine küresel pazarlarda satın alınan sermaye ekipmanlarının oluşturduğu sonlandırma ücreti maliyetlerinin oranını yansıtan bir ağırlık ile SAGP-PPP döviz kurlarının bir karışımını kullanmak.

BTHK'nın benimsediği yaklaşıma göre:

- sonlandırma hizmetlerinin sağlanmasında operatörlerin maruz kaldığı fiili maliyetleri en yakından yansıttığına inanılan üçüncü seçenek kullanılacaktır; ve
- harmanlanmış oranın piyasa döviz kuru bileşenine, bir mobil operatörün radyo erişim şebekesinin toplam sahip olma maliyetinin sermaye harcama oranını temsil eden bir ağırlık verilecek ve PPP döviz kuruna, toplam maliyetin işletme maliyetlerini temsil eden bir ağırlık verilecektir. BTHK, kamuya açık kaynaklara⁴ dayanarak piyasa döviz kuruna %35 ağırlık vermeyi benimsemektedir. Söz konusu bulgu, rapor çalışmasında görev alan Plum Consulting LLP danışmanları tarafından yürütülen gizli maliyetlendirme çalışmalarının bulgularıyla da tutarlıdır.

² BEREC, Ekim 2020, *BEREC Opinion on the Draft Delegated Act setting single maximum Union-wide voice fixed and mobile termination rates*

³ Bazı üye ülkeler, 2022 ve 2023 için küçük istisnalara tabidir.

⁴ Örnek olarak bakınız; <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.4218/etrij.2017-0175> ; <https://blog.3g4g.co.uk/2020/10/understanding-tco-of-mobile-network.html> ; ve https://www.analysismason.com/globalassets/x_migrated-media/media/analysis_mason_5g_key_considerations_white_paper_oct20192.pdf

Sabit sonlandırma maliyetlerinin ağırlıkları farklı olabilmektedir. Ancak, **sabit** sonlandırma maliyetlerinin KKTC'de⁵ sabit ve mobil sonlandırma maliyetlerinin toplamının %3'ünden daha azını temsil ettiği göz önüne alındığında, BTHK, sabit ve mobil sonlandırma ücretleri için aynı karma döviz kurunun kullanılmasının makul olduğunu düşünmektedir.

2.5 Adım 5: Gerek duyulması halinde sonlandırma ücretlerinin yıllık olarak ayarlanması

Şekil 2.3'e bakıldığında, Euro/Türk Lirası döviz kurlarının son beş yılda önemli ölçüde hareket ettiğini görülmektedir. BTHK, önümüzdeki birkaç yıl içinde döviz kurunun nasıl hareket edeceğini kesin olarak tahmin edememektedir. Bu nedenle, gelecekte önemli döviz kuru hareketleri oluşması durumunda, sonlandırma ücretlerinin her yılın başında aşağıdaki şekilde yıllık bazda ayarlanmasını önerilmektedir:

- PPP döviz kuru ve resmi piyasa döviz kurlarına ilişkin en son OECD⁶ tahminlerini kullanarak yeni bir karma döviz kuru hesaplanması;
- yeni döviz kurunun Şekil 2.2; ve
- operatörlerin kullanması için revize edilmiş çağrı sonlandırma ücretlerinin hesaplanması ve yayınlanması.

Yıllık ayarlamaların, KKTC'nin halihazırda yaşamakta⁷ olduğu yüksek enflasyon seviyelerini hesaba kattığını belirtmek önemlidir. Enflasyonun büyük ölçüde uluslararası döviz piyasalarında Türk Lirasının hızla zayıflamasından kaynaklanmaktadır.

Şekil 2.3: Türk Lirası'nın döviz kuru değişimi

Yıl	TL/€ - piyasa kuru	TL/€- SAGP-PPP oranı	TL/€ - karma oran
2014	2.92	1.47	1.98
2015	3.02	1.55	2.06
2016	3.36	1.70	2.28
2017	4.15	1.92	2.70
2018	5.68	2.30	3.48
2019	6.37	2.67	3.96
2020	7.97	3.13	4.82
2021	10.32	3.78	6.07

Kaynak: OECD⁸. Oranlar yıl için ortalamadır. Karma oran = %35 piyasa oranı + %65 PPP oranı

⁵ KKTC'deki sabit sonlandırma hacimleri, toplam sonlandırma hacimlerinin %10'undan daha azını temsil ederken, sabit sonlandırmanın birim maliyeti, mobil sonlandırma maliyetinin %10 ila %30'u arasındadır.

⁶ OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development / Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

⁷ 2021'de %47 olmuştur

⁸ Detay için bakınız: <https://data.oecd.org/conversion/purchasing-power-parities-ppp.htm>

2.6 Piyasa koşullarındaki farklılıklara göre yapılan düzeltmeler – KKTC ile Avrupa

BTHK, KKTC ile Avrupa arasında, KKTC'deki operatörler için potansiyel olarak daha yüksek maliyetlere yol açabilecek piyasa koşullarında farklılıklar olduğunu görmektedir.

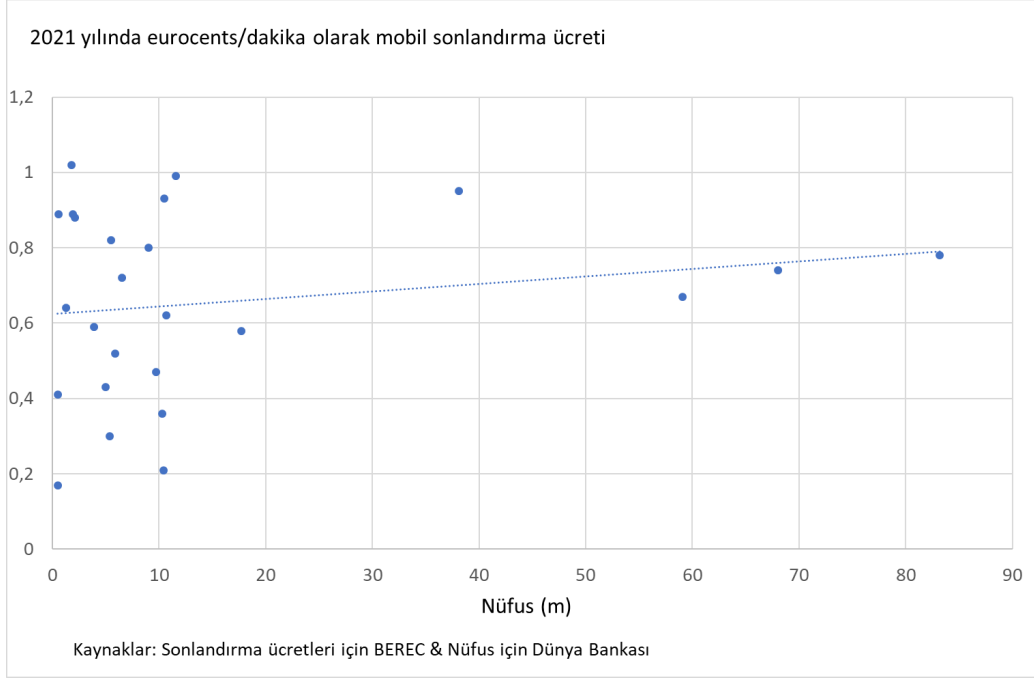
Örneğin:

- KKTC'nin büyüklüğü dikkate alındığında, önemli ölçüde daha düşük bir ölçek ekonomisi vardır. Ancak, KKTC'ye benzer büyüklükte birkaç mikro devletin bulunduğu Avrupa'da, ölçek ekonomilerinin eksikliğini çağrı sonlandırma ücretlerini yükselttiğine dair bir kanıt bulunmamaktadır. Lütfen Şekil 2.4'e bakınız.
- KKTC'deki mobil operatörler, 3G servislerinden daha yüksek spektrum verimliliği sunan 4G servislerini henüz hayata geçirememiştir. Bu fark, mobil verinin birim maliyetlerini önemli ölçüde etkileyebilirken, mobil trafiğin küçük ve azalan bir bölümünü oluşturan ses hizmetleri için daha az önem arz etmektedir.
- KKTC'deki mobil operatörler, şebekelerindeki bağlantılarda kablosuz (fiber yerine) iletimi önemli ölçüde daha fazla kullanmaktadır.
- KKTC'deki operatörler, AB üye ülkelerindeki operatörlerden daha fazla düzenleyici ücret ödeyebilmektedir. Kurum, tüm mobil hizmetlere dağıtıldığı zaman, düzenleyici ücretlerdeki herhangi bir farklılığın, sonlandırma maliyetlerini önemli ölçüde artırmayacağını düşünmektedir.

BTHK, bu farklılıklar için Adım 3'te saptanan AB genelindeki sonlandırma ücretlerinde ayarlama/değişiklik önermemektedir. Bugüne kadarki analize dayanarak, ayarlama/değişikliklerin Şekil 2.1'deki yaklaşım kullanılarak tahmin edilen sonlandırma ücreti üst sınırlarında önemli bir fark yaratacağını düşünülmemektedir. Ayrıca, Avrupa'da piyasa koşullarında büyük farklılıklar olmasına rağmen, oradaki düzenleyicilerin AB çapında sonlandırma ücreti üst sınırlarını kabul ettiğini de not edilmiştir.

Bununla birlikte BTHK, operatörlerin bu noktada yorumlarını memnuniyetle karşılayacaktır ve operatörler, bu tür ayarlamaların önemli olduğunu göstermek için sayısal ve doğrulanabilir kanıtlar sağlayabilirse, Kurum, Adım 3'ün kıyaslama ölçütlerinde ayarlama/değişiklik yapmayı düşünecektir.

Şekil 2.4: Avrupa'da mobil sonlandırma ücretleri üzerindeki ölçek ekonomilerinin eksikliği

2.7 Kamuoyu soruları

1. Sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının, arzın saf (pure) LRIC'sini geri kazanacak şekilde ayarlanması ve Şekil 2.2'deki kıyaslamaya (benchmark) dayalı olması gerektiğine katılıyor musunuz?

Telsim ve Turkcell, önerilen AB kıyaslamasının uygun olduğu konusunda BTHK ile hemfikirdir.

Turkcell, 2022 sonrası için BTHK tarafından önerilen mevcut mobil sonlandırma tarifesi üst sınırı ile yenileri arasında bir geçiş dönemi talep etmektedir.

BTHK bir geçiş dönemi uygulanması için iyi bir neden görmemektedir. Şekil 3.3'ün gösterdiği gibi, 2021⁹ mevcut çağrı sonlandırma ücreti ve yeni kıyaslamaya dayalı sonlandırma ücreti getirilmesini takiben tahmini çağrı sonlandırma ücreti neredeyse aynıdır. Bu nedenle fiyat şoklarından kaçınmak için bir geçiş dönemine gerek yoktur. Bu, AB çapında bir üst sınırının uygulamaya konulmasından önceki çağrı sonlandırma ücreti üst sınırlarının AB genelindeki üst sınırdan önemli ölçüde daha büyük olduğu ve bir geçiş döneminin gerekli olduğu düşünülen bazı AB üye ülkelerindeki durumla çelişmektedir.

Telsim, gelecekteki fiyatların mevcut fiyat sınırlarını aşmaması için BTHK'dan sonlandırma ücreti tavanlarına genel bir tavan konmasını istemiştir.

BTHK böyle bir tavan getirmeyi desteklememektedir. Aşağıdaki bulgular önemlidir:

- Sonlandırma ücreti üst sınırları, sonlandırma hizmetlerinin uzun vadeli artan tedarik maliyetini telafi edecek şekilde ayarlanmıştır. Telsim'in önerdiği tavan bu ilkeyle çalışmakta ve ekonomik açıdan verimsiz fiyatlandırmaya yol açabilecektir.
- BTHK'nın kıyaslama raporundaki Şekil 3.3'te gösterildiği gibi, mobil sonlandırma ücreti sınırlarının pratikte 2021 fiyatlarını aşması pek olası değildir.
- Bununla birlikte, sabit sonlandırmanın birim maliyetinin tahminini daha iyi yansıtmak için sabit sonlandırma ücretinin üst sınırının artırılması muhtemeldir. Bu nedenle Telsim'in önerdiği tavan ücreti uygulamak ekonomik olarak verimsiz olacaktır.

2. Karşılaştırılmış sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının, 4. Adımda açıklanan karma kur kullanılarak Euro'dan Türk Lirası'na dönüştürülmesi gerektiğini kabul ediyor musunuz?

Telsim, BTHK görüşüne katılmaktadır. Turkcell, çağrı sonlandırma üst limitlerini Türk lirasına çevirmek için karma bir döviz kuru fikrine prensipte katılmakta, ancak şunu savunmaktadır:

- harmanlanmış oranın hesaplanma şekli daha açık bir şekilde açıklanmalıdır;
- Piyasa döviz kuruna verilen %35'lik ağırlık, kamu araştırmaları kullanılarak gerekçelendirilmelidir;
- BTHK, sabit sonlandırma ücreti üst sınırları için karma oranı hesaplarken piyasa döviz kuru için %35'lik bir ağırlık kullanmamalıdır; ve
- KKTC için bir SAGP (PPP) döviz kurunun nasıl tahmin edildiği konusunda netliğe ihtiyaç vardır.

Aşağıda bu noktaların her birini ele alınmaktadır.

Harmanlanmış oranın hesaplanmasının açıkça belirtilmesi

BTHK aşağıdaki açıklamayı önermektedir. Harmanlanmış döviz kuru (BER), $BER = MER * X + PPPER * (1 - X)$ ile verilir, burada:

- MER, Euro'dan Türk Lirası'na olan piyasa döviz kurudur.

⁹ Bu piyasa analizi öncesinde belirlenmiş.

- PPPER, Euro'dan Türk Lirası'na PPP döviz kurudur.
- X = sermaye harcamalarından oluşan mobil operatörler radyo erişim ağının toplam sahip olma maliyetinin oranı.

Piyasa döviz kurunun uygulanması, KKTC'deki bir mobil operatörün radyo erişim şebekesini işletmek için gereken sermaye bileşenlerini alırken karşılaştığı maliyetler için daha iyi bir ölçüdür, PPP döviz kuru ise (ülkeler arasındaki yaşam maliyeti farklarını ayarlayan) KKTC'de radyo erişim şebekesini işleten bir mobil operatörün karşılaştığı işletme maliyetlerinin ölçülmesi için daha iyi bir sonuç vermektedir.

%35 ağırlığının gerekçelendirilmesi

BTHK, kamuoyu dokümanında, %35'lik ağırlığın kullanımını destekleyen üç kamu araştırmasını dokümanda belirtmiştir. Ek olarak, böyle bir ağırlığın kullanımının, BTHK'nın sonlandırma ücretleri incelemesinde danışman firma olarak görev alan Plum LLP tarafından yürütülen gizli çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir.

Türk lirası cinsinden kıyaslanmış sabit sonlandırma ücreti üst sınırlarını hesaplamak için %35'lik bir ağırlık kullanılması

BTHK, sabit sonlandırma ve mobil sonlandırma ücretlerinin üst sınırlarını belirlemek için karma bir döviz kuru kullanmanın uygun olduğuna inanmaktadır. Ayrıca, Telekomünikasyon Dairesi'nin sabit sonlandırma hizmetleri sağlama maliyetlerinin çoğunun, küresel piyasalarda yapılan sermaye harcamalarından ziyade yerel işletme maliyetleri olduğu görüşündedir. Bu, piyasa döviz kuru için %35 ağırlığının kullanılmasıyla tutarlıdır.

BTHK, ağırlığı tam olarak ölçmek için gereken verilere sahip olmadığını kabul etmektedir. Ama şunu da not etmektedir:

- Telekomünikasyon Dairesi, %35'lik ağırlığın uygun olmadığını iddia etmemiş veya daha iyi bir tahmin sunmamıştır; ve
- KKTC'deki sabit sonlandırma maliyetlerinin toplam sonlandırma ücreti maliyetlerinin yalnızca %3'ünü¹⁰ temsil ettiği göz önüne alındığında, %35'lik bir ağırlık kullanılmasından kaynaklanacak herhangi bir sesli telefon piyasasının işleyişindeki bozulmasının asgari düzeyde olması beklenmektedir.

KKTC için bir PPP döviz kuru

Turkcell ayrıca PPP döviz kurunun nasıl türetildiği konusunda da açıklama istemiştir. BTHK, Türkiye için belirlenen PPP döviz kurunu tespit etmiş ve bunu KKTC'ye uygulamıştır.

3. Döviz kurları üzerindeki mevcut belirsizlik göz önüne alındığında, Türk lirası piyasa döviz kurunda önemli değişiklikler olması durumunda, sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının 5. Adımda açıklandığı gibi yıllık olarak ayarlanması gerektiğini kabul ediyor musunuz?

Hem Telsim hem de Turkcell, KKTC'deki yüksek enflasyon seviyelerini ve Türk lirası- döviz kurunda gelecekteki olası büyük değişiklikleri hesaba katarak, sonlandırma ücreti tavan fiyatının ayarlanması gerektiği konusunda hemfikirdir. Rapor hazırlanırken yapılan mülakatta Telsim ve Telekomünikasyon Dairesi, **yıllık** ayarlamaların mantıklı olduğu konusunda hemfikir olmuştur. Ancak Turkcell kamuoyu sürecinde **aylık** ayarlamalar önermektedir.

BTHK tarafından hazırlanan kıyaslama raporunda belirtilen metodoloji kapsamında her iki seçenek de mümkündür. Ancak BTHK, yıllık ayarlamaların daha orantılı bir yaklaşım sunduğuna inanmaktadır.

Aylık ayarlamalar, ana operatörlerin mali planlamasına ek belirsizlikler getirecek ve aynı zamanda regülasyon maliyetlerini yükseltecektir.

4. BTHK'nın KKTC ve Avrupa arasındaki piyasa koşullarındaki farklılıkları hesaba katmak için sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının ayarlamama kararına, operatörler aksini gösteren zorlayıcı ve sayısal kanıtlar sunmadıkça katılıyor musunuz?

Telsim BTHK ile aynı fikirdeyken Turkcell daha fazla açıklama istemektedir.

BTHK, kıyaslama raporunun Bölüm 2.6'sında belirtilen problemin halihazırda açık olduğunu düşünmektedir. BTHK:

- *AB ve KKTC arasındaki mobil pazar koşullarındaki farklılıkların sonlandırma maliyetlerinde farklılıklar yaratabileceği dört alanı belirtmektedir;*
- *Bunlardan ikisinin (ölçek ekonomilerindeki ve düzenleyici ücretlerdeki farklılıklar), önemli maliyet farklılıkları yaratma olasılığının düşük olduğu sonucuna varmıştır; ve*
- *diğer iki farklılığın maliyet etkilerini değerlendirmek için yeterli bilgiye sahip olmadığını kabul etmiş ve operatörleri, BTHK'nın yeni kıyaslama sonlandırma ücreti tavan fiyatını belirlerken dikkate alacağı bu maliyet farklılıklarına ilişkin sayısal kanıtlar sunmaya davet etmiştir.*

İlgili operatörler bunu yapmamıştır. Bu nedenle BTHK, AB ve KKTC arasındaki piyasa koşullarındaki farklılıklar için sonlandırma ücreti tavan fiyatını ayarlamamayı önermektedir.

¹⁰ Sabit artı mobil.

3 Önümüzdeki üç yıl için önerilen çağrı sonlandırma ücretleri

3.1 Düzenleme kuralları

Türk lirası piyasası döviz kurunda gelecekte önemli değişiklikler olması durumunda BTHK'nın sonlandırma ücretlerini nasıl ayarlayacağını göstermek için Şekil 3.1, 2024'ün sonuna kadar geçerli olacak sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının geçici tahminlerini sağlamaktadır. Ücretler, Şekil 2.1'de belirtilen yaklaşım kullanılarak oluşturulmuştur. BTHK bu fiyatları üretirken:

- 2022 için sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının hesaplanmasında 8 Eylül 2022 tarihli KKTC Merkez Bankası piyasa döviz kuru kullanmıştır;
- piyasa döviz kurunun (TL/€) 2024'ün sonuna kadar yılda %20 büyüyeceği varsayılmıştır. 1 Mart 2021'den itibaren 12 ay boyunca piyasa döviz kuru %77 yükselirken, 2022'nin ilk iki ayında %17 oranında yükselmiştir; ve
- Şekil 3.2'deki eğriyi kullanarak Mart 2022 ve 2023 ve 2024'ün başı için SAGP/PPP döviz kuru (ve dolayısıyla karma döviz kuru) tahmin edilmiştir. Bu, piyasa döviz kurunun bir fonksiyonu olarak KKTC için SAGP/PPP'nin piyasa döviz kurlarına oranını göstermektedir.

Şekil 3.1: 2022'den 2024'e kadar geçerli öngörülen sonlandırma ücretlerinin üst sınırları

Tarih	Döviz kuru				Mobil ses sonlandırma ücreti		Sabit ses sonlandırma ücreti	
	Kur (TL/€)	PPP/Kur	PPP (TL/€) ¹¹	Karışım oran (TL/€) ¹²	AB (€ sent/dak.) ¹³	KKTC (kuruş/dak.)	AB (€ sent/dak.)	KKTC (kuruş/dak.)
1.10.2022	18,09	0,31	5,61	9,98	0,55	5,49	0,07	0,70
1.10.2023	21,71	0,29	6,30	11,69	0,40	4,68	0,07	0,82
1.10.2024	26,05	0,28	7,29	13,86	0,20	2,77	0,07	0,97

BTHK, nihai sonlandırma ücretlerinin üst sınırlarını belirlerken:

- 2022 için, yeni sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının yürürlüğe girdiği gün geçerli olan piyasa döviz kurunu kullanacaktır; ve
- sonraki yıllar için, her yıl 1 Ocak'ta geçerli olan piyasa döviz kurunu kullanacak veya döviz kurları önemli ölçüde değişmediyse, 2022 ile aynı döviz kurlarını kullanmaya devam edecektir.

Sonuç olarak, Şekil 3.3Şekil 3.1'in - 2014 yılından günümüze çağrı sonlandırma ücretleri bağlamında- öngörülen sonlandırma ücreti üst sınırlarını göstermektedir.

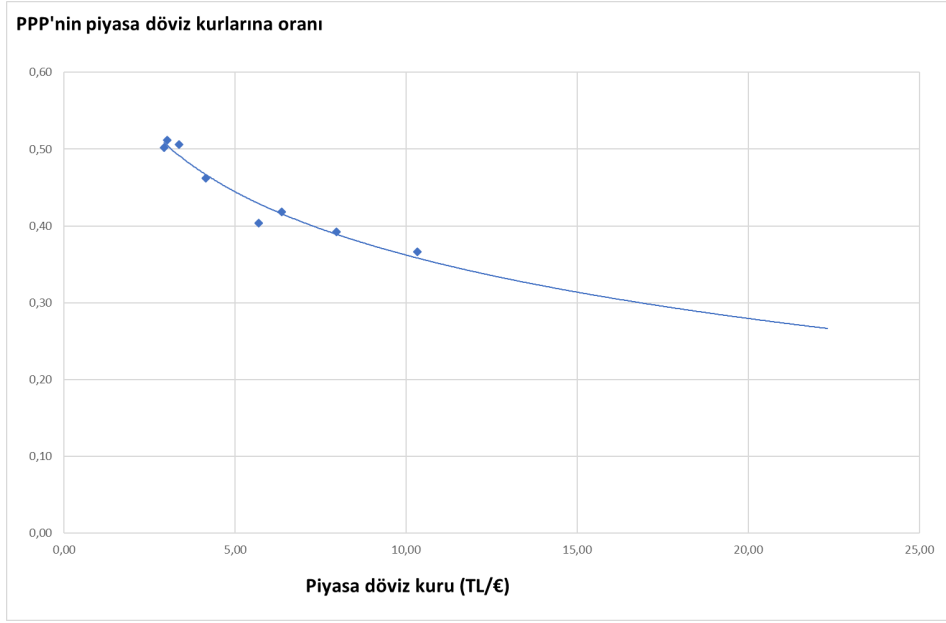
¹¹ Şekil 3.2'ye bakınız

¹² Şekil 3.2 oranı x piyasa döviz kuru

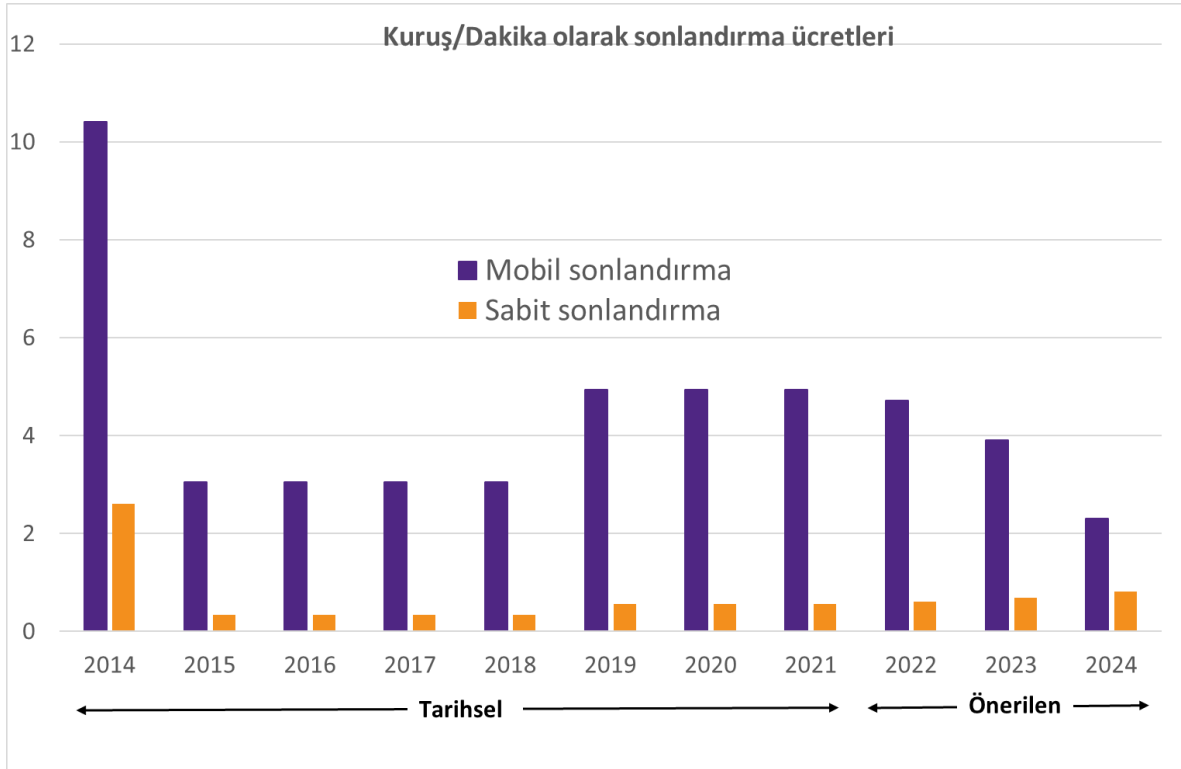
¹³ Piyasa döviz kuruna göre %35 ağırlık ile

¹⁴ Şekil 2.2'den

¹⁵ AB karşılaştırma ölçütü x karma döviz kuru

Şekil 3.2: KKTC'de SAGP/PPP'nin piyasa döviz kurlarına oranı¹⁸

Şekil 3.3: 2022'den 2024'e kadar öngörülen sonlandırma ücretleri üst sınırları ile geçmiş oranların karşılaştırması

¹⁸ Lütfen bakınız: OECD <https://data.oecd.org/conversion/purchasing-power-parities-ppp.htm>

3.2 Kamuoyu soruları

5. Türk Lirası karşılığı döviz kurunun önemli ölçüde değişmesi durumunda, sonlandırma ücreti üst sınırlarını ayarlamak için yukarıda önerilen kuralları kabul ediyor musunuz?

Turkcell, bu soruya daha fazla açıklık getirilmesini istemekte ve aynı zamanda, sonlandırma ücreti üst sınırlarına ilişkin düzenlemelerin yıllık değil, aylık olarak yapılması talebini yinelemektedir.

BTHK, kıyaslama raporunun Bölüm 3.1'inde belirtilen ayarlama kurallarının zaten açık olduğuna inanmaktadır. Aynı zamanda, yukarıdaki üçüncü cevapta sonlandırma ücreti üst sınırlarında ne sıklıkta ayarlamalar yapıldığı konusunu ele almaktadır.

4 Diğer konular

4.1 Tüzük ile uyum

Turkcell, önerilen kıyaslama çalışmasının Erişim, Arabağlantı, Pazar Analizi ve Tarife Tüzüğüne uygun olup olmadığını sormuştur. Tüzüğün 6(d) Maddesinin aşağıdaki metni içerdiğini kaydeder:

“Kurum, Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için haberleşme sağlayıcılardan gerekli tüm bilgi ve belgeleri talep edebilir. Haberleşme sağlayıcılar Kurum tarafından talep edilen bilgi ve belgeleri kendilerine bildirim yapılmasından itibaren on beş iş günü içerisinde Kuruma göndermek zorundadırlar. Kurum, haberleşme sağlayıcılardan gelen bilgilerin Uzun Dönem Artan Maliyetler hesabı doğrultusunda fiyatları tespit edebilmesi için yeterli olmadığına kanaat getirmesi halinde; Avrupa Birliği üyesi ülkelerin uygulamalarını, uygun olduğu ölçüde dikkate alarak fiyatları belirleyebilir ve/veya fiyatlara üst sınır koyabilir. Kurumun belirlediği fiyatlara uyulması zorunludur.”

Turkcell, sonlandırma piyasalarına ilişkin mevcut pazar analizlerinde bugüne kadar BTHK tarafından KKTC'deki fiili uzun vadeli artan maliyetlerine dayalı olarak sonlandırma ücretleri tavan fiyatlarının hesaplanması için herhangi bir çaba gösterilmediğine dikkat çekmektedir.

BTHK, cevabında paydaşlara şunları belirtmektedir:

- BTHK'nın kıyaslama raporu, bir fiyat kıyaslama yaklaşımının kullanılacağı varsayımıyla sonlandırma ücreti tavan fiyatları için öneri ortaya koyar; ve
- BTHK, nihai kararının yayınlanmasının ardından üç ana işletmeciden fiili uzun vadeli artan sonlandırma ücretleri maliyetleri hakkında bilgi isteyecektir. Daha sonra, alınan yanıtlara bağlı olarak, sonlandırma ücreti tavan fiyatlarının fiili uzun vadeli artan maliyetlere mi yoksa tüzüğün gerekliliklerine uygun kıyaslamalara mı dayandırılacağına karar verecektir.

4.2 Özel iletişim vergisinin mahsup edilmesi

Mevcut durumda, özel iletişim vergisi, mobil sonlandırmanın (sabit sonlandırma ücretinin değil) fiyatını %25 oranında artırmaktadır. İki mobil operatör, 2008 yılında vergi uygulamaya konulduğunda, hükümetin verginin etkisini azaltacak bir mahsuplaşma mekanizması önerdiğini anlamaktadır fakat bu henüz gerçekleşmemiştir. Operatörler, bir an önce mahsuplaşma mekanizmasının devreye girmesi için BTHK'nın desteğini aramışlardır.

BTHK, böyle bir mahsuplaşma mekanizmasının getirilmesinin, KKTC'deki son kullanıcıların uzun vadeli çıkarlarına uygun olacağına inanmaktadır. Çünkü:

- mevcut düzenlemeler, mobil terminallere yapılan aramaların perakende fiyatını artırmaktadır. KKTC'de bu tür çağrılar yaygın kullanımı göz önüne alındığında, mahsuplaşma mekanizmasının getirilmesiyle ekonomik verimliliğin artacağı neredeyse kesindir; ve
- özel iletişim vergisi sadece mobil operatörlere uygulandığından, mevcut düzenlemeler Telekomünikasyon Dairesi ile mobil operatörler arasındaki rekabeti bozmaktadır.

Ancak BTHK, mobil operatörlerin talebini desteklerken ve görüşlerini hükümete bildirecek olsa da, bir mahsuplaşma mekanizmasının uygulanması BTHK'nın yetkisi dahilinde değildir.